

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Стельмах О.П.

*магістр з економічної теорії та державного управління,
Головний спеціаліст відділу обліку та звітності
Вугледарської міської ради*

ІСТОРИЧНИЙ ПОГЛЯД НА БАЛАНС ГРОШОВО- КРЕДИТНОЇ ТА МАКРОПРУДЕНЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Фіскальна і грошово-кредитна політика є найбільш поширеними і помітними формами державного втручання в економічне життя країни.

Щороку для певних економічних циклів уряд повинен сформулювати, впровадити та оцінити ці політики. Ті самі питання ретельно обговорюються і в наукових колах.

Основне питання в тому, як уряд повинен втручатися в економічне життя таким чином, щоб сприяти соціально-економічному розвитку та приносити користь людству, виключаючи ризики та мінімізуючи збитки. При втручанні в економічне життя та проведенні макрорегулювання, уряд повинен використовувати поєднання грошово-кредитної та макропруденційної політики, як сучасного інструменту для уникнення системних ризиків, так зване «двоступеневе регулювання економіки» [1, с. 116].

Вперше філософію державного втручання відстоював британський економіст Джон М. Кейнс під час великої депресії 1930-х років. Кейнс припустив, що уряд повинен прийняти експансивну фіскальну політику для подолання депресії. Він вважав, що економічні кризи (проявом яких є економічна депресія та безробіття) – витікають з відсутності ефективного попиту в результаті «трьох психологічних законів» [2, с. 110]. «Три психологічні закони» стосуються зменшення граничної схильності до споживання, зменшення граничної ефективності капіталу та переваги ліквідності.

В інтерпретації Кейнса зменшення граничної схильності до споживання означає, що ріст споживання не такий, як ріст доходів; зменшення граничної ефективності капіталу означає, що гранична ефективність капіталу зменшиться зі збільшенням капіталовкладень; перевага ліквідності означає, що люди, як правило, зберігають певну кількість валюти як високоліквідний актив [1, с. 85, 110-115].

Таким чином, вихід криється в стимулюванні платоспроможного попиту. Щоб його стимулювати уряд повинен зменшити податок, збільшити державні витрати, збільшити пропозицію грошей і використовувати дефіцитні витрати для стимулювання економічної діяльності, національного доходу і досягнення повної зайнятості. Пропозиція Кейнса не тільки відповідала реальності свого часу, а й кинула виклик його часам.

Тим не менше, в загальній теорії Кейнс надавав важливого значення фіскальній політиці як основному інструменту, а грошово-кредитна політика відігравала допоміжну роль.

Щодо ролі монетарної політики в макрорегулюванні, багато економістів з тих пір дискутували з цього питання. У таких дискусіях американський економіст Мілтон Фрідман та його послідовники пропонували репрезентативні аргументи (рис. 1).

Фрідман вважав, що зростання грошової пропозиції призводить до більшої платоспроможності, а це, в свою чергу, до зростання цін на товари.

Банківські позики повинні підтримувати постійну реальну процентну ставку. За цієї умови номінальна процентна ставка дорівнює сумі реальної процентної ставки та рівня інфляції [3, с. 158, 430-441].

Згідно підходу Фрідмана, уряд бере на себе управління боргами, в тому числі державним, що вимагає координації роботи між центральним банком і казначейством. Ключ до такої координації полягає в тому, чи може фіскальний дохід надходити від грошового забезпечення центрального банку. Навіть якщо відповідь негативна, фіскальний дохід може побічно надходити з грошового забезпечення центрального банку, наприклад через операції на відкритому ринку. Він стверджував, що якщо фіскальні кошти, прямо чи опосередковано надходили від центрального банку, ефект від монетарної політики прямо пов'язаний з ефектом від фіскальної політики.

Рис. 1. Репрезентативні методи М. Фрідмана

Джерело: розроблено автором за даними [2]

Кейнс і його послідовники розробили аналітичне дослідження у такому вигляді: грошова маса впливає на зміну відсоткової ставки, а ставка впливає на інвестиції. Питання в тому як зміна пропозиції грошей впливає на процентну ставку? Грошова маса може впливати на позикові кошти, а також на перевищення пропозиції позикових коштів над попитом, тоді грошова процентна ставка падає. Як зміна процентної ставки впливає на інвестиції? Через порівняння грошової процентної ставки і природної процентної ставки. Кейнс вважав, що при збільшенні пропозиції грошей процентна ставка падає.

Таким чином, Кейнс і його послідовники виступали за те, що фіскальну політику слід використовувати як основний інструмент уряду для втручання в економіку, про що більш детально Кейнс написав в своєму фундаментальному трактаті «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей». Фрідман мав полярну точку зору, віддаючи перевагу монетарній політиці, як основному важелю макроекономічного регулювання.

Враховуючи стрімкий ріст інфляції, підвищення швидкості обігу грошових потоків, обмеженість мікропруденційного регулювання та

грошово-кредитної політики забезпечувати фінансову стабільність, політика щодо останньої виділилась в окремий клас політики – макропруденційну політику [4, с. 85].

Макропруденційна політика – відносно новий напрямок макроекономічного регулювання, вона була розроблена після глобальної фінансової кризи 2008 року. Враховуючи прогалини в системі грошово-кредитної політики і мікропруденційного регулювання, стало необхідним створення та вдосконалення макропруденційної нормативної бази. Сполучені Штати Америки і Європейський Союз оголосили про свої наміри в 2009 році створити макропруденційну систему регулювання разом зі спеціальними виконавчими органами.

Монетарна політика впливає на стабілізацію інфляції та ВВП навколо потенційного рівня, а макропруденційна політика, в свою чергу, згладжує коливання таких фінансових змінних, як ціни на активи, кредитні агрегати тощо. Кожна з політик впливає на цілі іншої через спільні канали трансмісії – канал балансів банків та фінансових установ, канал цін на активи.

Для правильного функціонування цих політик необхідно балансувати між різними стадіями фінансового та бізнес-циклів.

І монетарна, і макропруденційна політика покликані забезпечувати стійкість фінансової системи держави, оскільки макропруденційні інструменти використовуються для зменшення побічних ефектів від монетарної політики, а монетарна політика адаптується до макропруденційної, як раніше до фіскальної.

Список використаних джерел:

1. Кравчук Н.Я. Дивергенція глобального розвитку: сучасна парадигма формування геофінансового простору. Київ : Знання, 2012. 782 с.
2. Дж.М. Кейнс. Загальна теорія зайнятості, проценту і грошей: Геліос АРВ. Москва, 2015. 352 с.
3. Фрідман М., Шварц А. Грошово-кредитна історія США. Принстон, 1963. 860 с.
4. Єрохіна О.А. Теорія економічного розвитку: системно синергетичний підхід : монографія. Москва, 1995. 190 с.